

16. Endokrinologie

Otázky lékaře a odpovědi pacienta

Pacientka s hypertyreózou (*Dialog*)

Pacientka po strumektomii (*Dialog*)

Endokrinologická onemocnění (*Text*)

Hypertyreóza (*Text*)

Hypotyreóza (*Text*)

Onemocnění příštítných tělísek (*Text*)

[Informace o výsledcích vyšetření](#) (*Poslech*)

Kazuistika

Otázky lékaře a odpovědi pacienta

Audio 16_1_1 Vážíte pořád stejně?

Víceméně ano.

Ne, za poslední měsíc jsem zhubla tři kila.

Audio 16_1_2 Hubnete?

Ne, vážím pořád stejně.

Ano, včera jsem se vážila a mám o dvě kila míň.

Audio 16_1_3 O kolik kilogramů jste zhubla? Za jak dlouho?

O dvě kila za měsíc.

Audio 16_1_4 Kolik kilogramů jste přibral?

Nevím, ale všechno je mi malé.

Audio 16_1_5 Trpíte změnami nálady?

Poslední dobou ano. Jsem často nervózní a ztrácím trpělivost.

Audio 16_1_6 Spíte dobře?

Špatně usínám a většinou se za dvě hodiny vzbudím a už neusnu.

Audio 16_1_7 Nevypadávají vám vlasy?

Ne, toho jsem si nevšiml.

Ano, mnohem víc než dřív.

Audio 16_1_8 Nemáte kožní problémy?

Ano, mám dost suchou kůži. Musím se pořád mazat krémem.

Audio 16_1_9 Trpíte průjmy nebo zácpou?

Ne, stolici mám normální.

Audio 16_1_10 Zvracíte?

Ano, někdy je mi nevolno a nevím proč.

Audio 16_1_11 Máte stále stejnou chuť k jídlu?

Ne, vůbec mi nechutná. Musím se do jídla nutit.

Audio 16_1_12 Míváte často žízeň?

Ano, pořád piju.

Audio 16_1_13 Jste často unavený?

Ano, pořád bych spal.

Cítíte se unavená?

Cítím se vyčerpaná.

Audio 16_1_14 Jak snášíte teplo a chlad?

Je mi pořád horko.

Nikdy jsem nebyla zimomřivá, ale teď je mi pořád zima. Nosím svetr i doma.

Audio 16_1_15 Nemáte potíže při polykání?

Ano, všiml jsem si, že se mi polyká hůř.

Ano, někdy mám pocit, že sousto vůbec nespolknu.

Audio 16_1_16 Chraptíte?

Ano, chvíli mi trvá, než se rozmluvím.

Audio 16_1_17 Otékají vám končetiny?

Ano, otékají mi lýtka.

Audio 16_1_18 Jak často chodíte močit?

Určitě častěji než dřív. V noci vstávám i několikrát.

Audio 16_1_19 Máte nějaké bolesti? Například hlavy, zad?

Nikdy mě hlava nebolela, ale teď mě bolí docela často.

Audio 16_1_20 Nemáte někdy křeče ve svalech? Pocit píchání ve svalech?

Někdy mě vzbudí křeč v lýtkách uprostřed noci.

Audio 16_1_21 Máte bušení srdce?

Toho jsem si zatím nevšimla.

Ano, srdce mi buší hlavně při zátěži.

Audio 16_1_22 Máte pravidelnou menstruaci?

Poslední dobou se mi opoždí a jednou mi cyklus úplně vynechal.

1. Přečtěte si Otázky lékaře a odpovědi pacienta a doplňte otázky lékaře.

Dialog 1

Vážíte pořád stejně?

Ne, za minulý měsíc jsem přibral.

Kolik kilogramů?

Dvě a půl kila.

Spíte dobře?

Teď ne, v noci se často budím.

Dialog 2

Trpíte průjmem/průjmy nebo zácpou?

Ne, nemám problémy se stolicí.

Zvracíte?

Ano, často. Nemůžu nic jíst, protože mi je hned špatně.

Míváte často žízeň?

Ano, piju častěji než dřív.

Dialog 3

Máte/nemáte potíže při polykání?

Polyká se mi špatně.

Otékají vám končetiny?

Ne, žádné otoky končetin nemám.

Máte někdy křeče ve svalech?

Skoro každou noc mě budí křeč v lýtku.

2. Spojte části vět.

1. Máte bušení	A. končetiny?	1E
2. Otékají vám	B. nálady?	2A
3. Máte stále stejnou	C. ve svalech?	3D
4. Trpíte změnami	D. chuť k jídlu?	4B
5. Máte někdy křeče	E. srdce?	5C

3. Dokončete otázku jedním slovem.

Jak často chodíte _____ močit?

Jak snášíte teplo a _____ chlad?

Máte stále stejnou chuť k _____ jídlu?

Nevypadávají vám _____ vlasy?

Trpíte průjmy nebo _____ ? zácpou

Audio 16_2

Dialog 1: Lékařka, pacientka (paní Bílková, 52 let)

Lékařka: Co vás trápí, paní Bílková?

Paní Bílková: Paní doktorko, poslední dobou jsem pořád unavená, taky špatně spím, večer nemůžu usnout, pak se několikrát v noci vzbudím.

Lékařka: Paní Bílková, a jak to máte s váhou? Nehubnete?

Paní Bílková: Ano, zhubla jsem, i když jím jako dřív.

Lékařka: Kolik kilo jste zhubla?

Paní Bílková: Za poslední měsíc asi tři kila. Já mám totiž často průjem, tak jestli to hubnutí nesouvisí s tím, že toho ve mně moc nezůstane.

Lékařka: Máte ještě nějaké jiné potíže?

Paní Bílková: No taky je mi pořád horko. Dřív jsem byla celkem zimomřivá, teď pořád vypínám doma topení. V práci to nejde, sedíme v kanceláři tři, tak se aspoň chodím projít na chodbu. Ale myslela jsem, jestli ten pocit horka neznamena, že mi začíná přechod.

Lékařka: Je to možné, ale teprve až po důkladném vyšetření budeme znát všechny souvislosti.

1. Přečtěte si rozhovor a následující tvrzení označte jako pravdivá (P) nebo nepravdivá (N).

- Paní Bílková má potíže se spaním. P/N
- Paní Bílková zhubla víc než dvě kila. P/N
- Podle lékařky hubnutí souvisí s průjmem. P/N
- Paní Bílková je zimomřivá. P/N
- Paní Bílková je v přechodu. P/N

2. Přečtěte si rozhovor a doplňte do vět jedno slovo.

Jak to máte s **váhou**? Hubnete nebo přibíráte na **váze**?

Lékařka se ptá, **kolik** kilo paní Bílková zhubla.

Paní Bílková má často **průjem**.

Paní Bílkové je poslední dobou stále **horko**.

Paní Bílková si myslí, že jí začíná **přechod**.

Lékařka pošle paní Bílkovou na **vyšetření**.

Audio 16_3

Dialog: Lékař, pacientka (paní Nováčková, 44 let)

Lékař: Co vás ke mně přivádí, paní Nováčková?

Paní Nováčková: Pane doktore, poslední dobou stále trpím zácpou. Taky jsem si všimla, že mi hrozně padají vlasy a lámou se mi nehty, mám hrozně suchou kůži, pořád si mažu ruce, ale nezdá se mi, že by to bylo lepší.

Lékař: Ukažte mi ruce, já se podívám. – Opravdu je máte velmi suché, loupe se vám kůže. Pozorujete tu suchost i jinde na těle?

Paní Nováčková: Ano.

Lékař: Vy jste byla před čtyřmi roky na strumektomii, že?

Paní Nováčková: Myslíte na odstranění štítné žlázy? Ano, to jsem byla a cítila jsem se potom dlouho dobře. Ale teď se cítím často unavená. Také mi poslední dva měsíce vynechala menstruace. Nevím, jestli to s tím mým stavem souvisí, na gynekologii jsem ještě nebyla.

Lékař: Paní Nováčková, já vás teď prohlédnu, odložte si prosím. Uděláme také ultrazvukové vyšetření. Sestra vám změří tlak a pulz. Také vám odebere vzorek krve, abychom ho mohli poslat do laboratoře na testy.

1. Přečtěte si dialog a následující tvrzení označte jako pravdivá (P) nebo nepravdivá (N).

Pacientka má potíže se stolicí.	ANO-NE
Pacientka nemá kožní problémy.	ANO-NE
Pacientka nemá odstraněnou štítnou žlázu.	ANO-NE
Pacientka se cítí dobře.	ANO-NE
Pacientka nemá pravidelnou menstruaci.	ANO-NE
Lékař potřebuje pro stanovení diagnózy výsledek laboratorních testů.	ANO-NE

2. Přečtěte si dialog a doplňte do vět jedno slovo.

Pacientka trpí _____ zácpou.

Pacientce padají _____ vlasy a lámou se _____ nehty.

Pacientka byla na _____ strumektomii.

Pacientce dvakrát vynechala _____ menstruace.

Sestra pacientce změří _____ tlak a _____ pulz.

Audio 16_4 Text

Endokrinologická onemocnění

Mezi endokrinologická onemocnění řadíme choroby hypothalamo-hypofyzárního systému, choroby štítné žlázy, choroby příštítných tělísek, choroby kůry nadledvin, choroby dřene nadledvin, onemocnění gonád, endokrinní nádory trávicího ústrojí a polyglandulární syndromy.

Spojte substantivum s vhodným adjektivem.

štítná	ústrojí	štítná žláza
endokrinní	syndrom	endokrinní nádor
příštítná	onemocnění	příštítná tělíska
endokrinologické	žláza	endokrinologické onemocnění
polyglandulární	nádor	polyglandulární syndrom
trávicí	tělíska	trávicí ústrojí

Audio 16_5 Text

Hypertyreóza

Hypertyreóza je syndrom charakterizovaný zvýšenou sekrecí thyroideálních hormonů, která může být způsobena různými příčinami. Nejčastější formou hypertyreózy je Graves–Basedowova choroba. Jedná se o autoimunitní onemocnění s tvorbou stimulujících protilátek proti TSH receptoru. Mezi příznaky patří difúzní měkká struma a příznaky vyplývající z hypermetabolického stavu a z hyperaktivity sympatiku, což je neklid, nervozita, svalový třes, hyperreflexie, atrofie svalstva, průjmy, úbytek tělesné hmotnosti, endokrinní oftalmopatie, teplá a vlhká kůže s podkožním edémem až uzlovou infiltrací podkoží, tachykardie se zvýšením ejekční frakce a jiné. K diagnostice nám slouží laboratorní vyšetření TSH a koncentrace fT4 i fT3. Štítnou žlázu vyšetřujeme sonograficky. Základní léčbou jsou tyreostatika, případně operace s odstraněním štítné žlázy.

Přečtěte si text a doplňte do vět vhodná adjektiva ve správném tvaru.

Basedowova choroba je _____ autoimunitní onemocnění s tvorbou _____ stimulujících protilátek proti TSH receptoru. Mezi příznaky patří difúzní _____ měkká struma a příznaky vyplývající z _____ hypermetabolického stavu. K příznakům patří úbytek _____ tělesné hmotnosti, _____ svalový třes nebo teplá a vlhká kůže s _____ podkožním edémem.

1. sekrece	A. sympatiku	1. D
2. tvorba	B. tělesné hmotnosti	2. F
3. atrofie	C. ejekční frakce	3. E
4. infiltrace	D. thyroideálních hormonů	4. G
5. úbytek	E. svalstva	5. B
6. hyperaktivita	F. protilátek	6. A
7. zvýšení	G. podkoží	7. C

Audio 16_6 Text

Hypotyreóza

Je syndrom snížené funkce štítné žlázy s nedostatečnou sekrecí thyroideálních hormonů. Klinický syndrom hypotyreózy se nazývá myxedém. Mezi příznaky řadíme únavu, zapomínání, apatii, spavost,

sklon k nadváze, obstipaci, nauzeu, bradykardii, tvorbu výpotku perikardu a pleury, otoky obličeje a končetin se suchou a drsnou pokožkou, zvýšené padání vlasů, mírnou anémii a další. Nejčastěji u nás vzniká hypotyreóza na podkladě chronického zánětu štítné žlázy. V laboratorním obraze je základem průkaz zvýšeného TSH a snížené koncentrace fT4, což je typické pro periferní formu hypotyreózy. U centrální hypotyreózy bývá naopak TSH snižené. Základem léčby je substituce levothyroxinem.

Spojte části vět.

1. Klinický syndrom štítné žlázy	A. patří k příznakům hypotyreózy.	1D
2. Léčba vychází	B. je typická koncentrace fT4.	2E
3. Únava, zapomínání a spavost	C. zácpa a nevolnost.	3A
4. U pacienta se může objevit	D. se nazývá myxedém.	4C
5. Pro periferní formu hypotyreózy	E. ze substituce levothyroxinem.	5B

Audio 16_7 Text

Onemocnění příštítných tělísek

Příštítná tělíska produkují hormon parathormon (PTH), který reguluje metabolismus vápníku a má hyperkalemizující účinek zvýšením osteoplastické resorpce kostí. Onemocnění může být vyvoláno jejich hyperfunkcí či hypofunkcí. Nadměrná tvorba parathormonu nejčastěji vzniká při adenomu příštítného tělíska a jedná se o tzv. primární hyperparathyroidismus. Při něm vzniká osteoporóza provázená patologickými zlomeninami, nefrolitiáza, poruchy srdečního rytmu, únava, slabost a jiné příznaky. V diagnóze je zásadní stanovení hladiny parathormonu. Léčbou první volby* je chirurgické odstranění hyperplastického tělíska.

Sekundární hyperparatyreóza je fyziologickou reakcí na dlouhodobou hypokalcémii s nízkou kalcémií a vysokými hodnotami PTH. V případě terciální hyperparatyreózy se jedná o autonomní produkci PTH při dlouhotrvající sekundární hyperparatyreóze, kdy se jedno nebo více tělísek vymkne kontrole a zvýšeně produkuje PTH.

Hypoparatyreóza je vzácná a nejčastěji vzniká při chirurgickém odstranění štítné žlázy při tyreodektomii.

*Poznámka pro překladatele: *first-line treatment*

Přečtěte si text a doplňte do vět vhodná slovesa ze seznamu ve správném tvaru.

jednat	vymknout	regulovat	vznikat
produkovat			

Příštítná tělíska _____ parathormon. **produkují**

PTH _____ metabolismus vápníku. **reguluje**

Nadměrná tvorba PTH _____ při adenomu příštítného tělíska. **Vzniká**

V případě terciální hyperparatyreózy se _____ o autonomní produkci PTH při dlouhotrvající sekundární hyperparatyreóze. **jedná**

Při sekundární hyperparatyreóze se jedno nebo více tělísek _____ kontrole. **vymkne**

Vytvořte vhodná spojení dvou substantiv.

2. Poslechněte si rozhovor a doplňte do vět jedno slovo.

Lékař zná _____ příčinu potíží pacientky.

_____ Nadledviny produkují aldosteron.

Zvýšená hladina aldosteronu způsobuje zadržování _____ vody v organismu.

Pacientka má vysoké _____ hodnoty krevního _____ tlaku.

CT _____ vyloučí případný tumor.

Kazuistika

Muž, 57 let, přijatý na neurologii, stěžuje si na bolesti hlavy a nauzeu, zvracení a poruchu zraku.

Asi hodinu po přijetí porucha vědomí – somnolence, sopor, objevily se křeče.

Klinicky zjevná hypotenze (TK 90/60) a hypoventilace, paréza okohybných nervů.

Kůže jemná, světlá.

Přečtěte si kazuistiku a zodpovězte následující otázky.

1. Na které oddělení byl pacient přijat? Na neurologii.
2. Na co si pacient stěžoval? Na bolesti hlavy a nauzeu, zvracení a poruchu zraku.
3. Byl po přijetí stále při vědomí? Ne, měl poruchu vědomí.
4. Jaký byl jeho krevní tlak? 90/60
5. Jaké bylo jeho dýchání? Mělké a zpomalené.
6. V jakém stavu byly okohybné nervy? Byly postiženy parézou.

Test

1. Doplňte otázky lékaře k odpovědím pacienta.

? Vážíte pořád stejně?

Ne, za měsíc jsem zhubnul 2 kila.

? Kolik kilogramů jste přibral?

Asi 3 kila, všechno mi je malé.

? Nemáte kožní problémy?

Ano, mám suchou kůži.

? Máte stále stejnou chuť k jídlu?

Ne, nemám, nechutná mi.

? Otékají vám končetiny?

Ano, lýtka mi otékají každý den.

2. Doplňte chybějící slovo podle kontextu.

Často je mi _____ nevolno a zvracím.

Mám pořád _____ žízeň, a proto stále piju.

Buší mi _____ srdce.

Nemám _____ pravidelnou menstruaci.

Dříve mi bylo pořád _____ horko, ale teď jsem zimomřivá.

3. Spojte části vět.

1. Léčbou první volby je	A. různé příčiny.	1B
2. Mezi příznaky hypotyreózy řadíme	B. chirurgické odstranění hyperplastického tělíska.	2D
3. Zvýšená sekrece thyroideálních hormonů má	C. metabolismu vápníku.	3A
4. Nadměrná tvorba parathormonu vzniká	D. apatii, spavost, nauzeu a další.	4E
5. Parathormon reguluje	E. při adenomu přštítného tělíska.	5C